

De zoektocht van de Landbouwsectie Dieper begrip van levende landbouw en voeding

Een vraag meenemen de dag in (en de nacht). Alert zijn op ideeën of beelden die in je opkomen en die serieus nemen. Nauwkeurig waarnemen. Lezen. Logisch en onbevangen denken. Mediteren. Bewust vragen stellen tijdens meditatie. Het lezen van de Esoterische Cyclus van Rudolf Steiner. Meedoen aan oefengroepen om vormkrachten waar te nemen. Verbinding maken vanuit je hart met het onderwerp of het wezen dat je aandacht heeft. Dit zijn allemaal manieren die deelnemers aan de Landbouwsectie van de Antroposofische Vereniging toepassen om tot een dieper begrip van landbouw en voeding te komen. Drie voorbeelden die in bijeenkomsten naar voren kwamen, zijn hier uitgelicht.

Het wezen van methaan

Tom Saat, boer op de Stadsboerderij in Almere, houdt zich al langere tijd bezig met methaan. Tom: "Als het namelijk waar zou zijn wat gangbare klimaatwetenschappers erover schrijven – koeien zijn klimaatbommen – dan spant de biodynamische landbouw het paard achter de (klimaat)wagen, want koeien staan bij ons centraal. Daarom ben ik een winter lang flink in de methaan gedoken. Het viel me op dat veel gangbare publicaties alleen getallen produceren, waarbij ze methaan omrekenen naar CO₂-equivalenten, wat een absolute versimpeling is van de werkelijkheid. De plaats van methaan in het geheel van alle biogene omzettingen wordt niet gezien. Als je veel studies doorloopt, dreig je door de bomen het bos niet meer te zien. Dan is het een enorme hulp als je flink wat geesteswetenschap hebt verorberd, zodat je wel het bos blijft zien met de daarin voorkomende bomen."

Zo probeerde Tom te begrijpen wat methaan in wezen is: "Methaan komt eigenlijk overal vrij waar intensieve omzettingen van organi-

sche stof plaatvinden of in een (ver) verleden hebben plaatsgevonden: bij koeien, in moerassen, in tropische regenwouden, bij olie- en gasvelden, etc. Veel van die omzettingen leiden netto tot vastlegging van veel CO₂ en daarbij is methaan een bijproduct." Zo is een koe die voornamelijk gras eet en waarvan de mest vermengd met stro wordt gebruikt om de bodemvruchtbaarheid op de akker te verbeteren, onderdeel van een cyclus waarin CO₂ wordt vastgelegd.

"Methaan is een circulair product, dat snel weer wordt afgebroken in de atmosfeer, dus dit kun je niet zomaar omrekenen naar het lineaire product CO₂. De omrekeningsfactor van methaan naar CO₂ blijkt dan ook niet te kloppen. Hierover heb ik met meerdere klimaatwetenschappers heen en weer geschreven. Andere wetenschappers deelden die kritiek en dit heeft twee jaar geleden bij het IPCC tot een eerste correctie geleid: de schadelijkheid van methaan is naar beneden bijgesteld. Er zullen nog meer correcties (moeten) gaan volgen!"

Boon, waar wil jij naar toe?

In de 42 jaar dat Arie de Winter biodynamisch tuinder is in Oostvoorne, heeft hij een sterke verbinding ontwikkeld met zijn groentes. Hij draait ook al vele jaren mee in een oefengroep om levens- en vormkrachten waar te nemen via de methode van Dorian Schmidt. Hij doet graag experimenten met zaaidata, preparaten of behandelingen om te ontdekken wat de verschillen zijn.

Zo heeft hij afgelopen jaar een proefje met snijbonen gedaan. Hij vertelt: "Bij het veredelen van gewassen gaat het vaak over aspecten als een hoger gewicht, oogstgemak of een betere smaak. Daarbij heeft de mens een stuwende houding. Maar ik vroeg me af wat er zou gebeuren als je, vanuit een volgende houding, zou vragen: boon, waar wil jij naar toe?"

Een boekje met drie voordrachten van Rudolf Steiner over 'Christus in het etherische' (Wederkomst en weerstand, Uitgeverij Nearchus) bracht Arie op het idee om de bonen in contact te brengen met 'maagd-invloeden' en 'vissen-invloeden' via water dat hij bij be-

paalde constellaties had behandeld. De bonen zaaide hij op dezelfde dag. Bij de oogst nam hij duidelijke verschillen waar, zowel in het fysieke gewicht, als in het karakter dat hij vanuit een meditatieve houding waarnam. “De ene variant had iets van ‘een verlegen jongeman’, de andere had meer het karakter van ‘iemand met spierballen’.”

Arie vindt het nog te vroeg om meer over de resultaten van dit proefje te zeggen, eerst wil hij volgend jaar een herhaling doen. Maar hij loopt hierdoor al wel met een ethische vraag rond, vertelt hij: “Wat betekenen deze verschillen voor de mensen die deze bonen eten? Kan ik ze wel zo aanbieden zonder dat ze dat weten?”

Van donker naar licht

Veertien jaar geleden gingen Gerlof Pronk en zijn vrouw Maraïke Hein als ondernemers meedraaien bij De Naoberhoeve in Echten, een gemengde biodynamische zorgboerderij. “Toen we daar voor het eerst kwamen, leek het een supermooi bedrijf”, vertelt Gerlof, “maar we ontdekten al snel dat

het nog niet af was. Ik herinner me dat er een keer ‘s nachts een onweersbui kwam opzetten en dat we met zijn tweeën naar de kas zijn gegaan om de ramen dicht te doen. Het paadje naar de kas was zo unheimisch, daar durfde ik in het donker niet in mijn eentje overheen.”

Toen Sake en Marieke Gerritsen 25 jaar geleden de boerderij kochten en met de Naoberhoeve van start gingen, was het er een rommeltje. Er dreven doden katten in de melkput. Gerlof: “Van een klant hoorden we dat hij in het verleden het puin van zijn verbouwde badkamer op de boerderij had gestort; dat mocht van die oude boer.”

Sake en Marieke (die nu met pensioen zijn) en later ook Gerlof, Maraïke en anderen hebben de boel opgeschoond. “Door fysiek dingen weg te gooien, maar ook de vele menselijke activiteiten brengen verlichting. Wat ik ook deed als ik ‘s nachts wakker werd: dan ging ik in gedachte met een licht alle plekken van de boerderij langs. Dat heeft er zeker toe bijgedragen dat in de loop der tijd de donkere energie is vervangen door lichte energie. Ook het verwijderen van het asbestdak van de oude varkensstal, die wij hebben omgebouwd tot kantine en ontmoetingsruimte, was een verademing. Ik durf nu ‘s nachts in mijn eentje overal te komen.”

Tussen de weides loopt een paadje naar een oude eikenboom, waar een bankje bij staat. Er liggen enkele glazen zwerfkeien aan de voet van de boom. Elke kei herinnert aan een medewerker die ‘uit de tijd is gekomen’, zoals Gerlof dat noemt. “We zochten een plek om mensen te gedenken, maar de plek bij de kruidentuin die we hadden bedacht, en ook een andere plek bij het erf, voelden toch niet goed. De plek bij de eik hebben we niet bedacht, we voelden dat het goed was.”

Tekst: Ellen Winkel, hoofdredacteur van Dynamisch Perspectief en coördinator van de Landbouwsectie van de Antroposofische Vereniging

Wat is de Landbouwsectie?

Onderdeel van de Antroposofische Vereniging (AViN) is de ‘Hogeschool voor Geesteswetenschap’, die als doel heeft onderzoek te doen. Binnen deze Hogeschool zijn er secties voor verschillende vakgebieden, zoals beeldende kunsten, gezondheidszorg, pedagogie en landbouw. Er is ook een jeugdsectie. De geesteswetenschap gaat ervan uit dat al het zichtbare voortkomt uit het geestelijke: achter alles zit een idee.

De Landbouwsectie is in maart 2022 in een nieuwe vorm van start gegaan. Momenteel bestaat zij uit een groep van 15 mensen die vanuit hun werk (als boer, tuinder, imker, onderzoeker, tekstschrijver, bestuurder) verbonden zijn met de biodynamische landbouw en tevens verbonden zijn met de Hogeschool van de AViN. Zij komen vier keer per jaar bij elkaar en wisselen uit over hun persoonlijke zoektocht naar een dieper begrip van levende landbouw en levend denken. Een eerder artikel hierover, *De landbouw tot leven wekken. Het denken tot leven wekken*, verscheen in Motief november 2022 en is te lezen via bdvereniging.nl/dp-extra

